

Munich Personal RePEc Archive

**International fragmentation of
production. The inward processing trade
phenomenon: a necessary evil or a
chance for Romania?**

Georgescu, George

2003

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/58406/>
MPRA Paper No. 58406, posted 18 Sep 2015 05:59 UTC

**International fragmentation of production.
The inward processing trade phenomenon:
a necessary evil or a chance for Romania?**

**George Georgescu
Senior Researcher
The Institute of National Economy**

Abstract. Accelerated globalization has shown a new significant dimension of intermediate goods cross border flows, led mainly by multinational companies searching competitiveness gains through international fragmentation of production and delocalization on international value-added chains. The related goods, making the object of inward/outward processing trade, even if they have a declared custom value do not involve financial flows (except for fees for processing). Because of their high nominal values that inflates the foreign trade figures, for analytical purposes, including the revealing the BoP current account real financial flows, their separate examination has become of crucial importance. In the case of Romania, favored by the low level of labor costs, the inward processing phenomenon is already a quasi-dominant component of trade (almost two thirds of total exports and one third of total imports). The risks for Romania of this phenomenon high volatility could be reversed by taking over its technological advance and know-how.

Key words: globalization; competitiveness; delocalization; international fragmentation of production; global value-added chains; inward/outward processing trade, IPT volatility

JEL Classification: F14, F23, F62, O10

Note: this article has been published in the Romanian Economic Review no 1/2004 under the title: "Fenomenul perfecționării active: un rău necesar sau o șansă pentru România?"

Fragmentarea internațională a producției. Fenomenul perfecționării active: un "rău necesar" sau o șansă pentru România?

1 . Delimitări terminologice

Din sfera microeconomiei, precum și din unele analize sectoriale este în general cunoscut faptul că România, beneficiind de anumite avantaje comparative, a atras după 1990, în mod deosebit în ramurile industriei ușoare, multe firme străine care operează într-un sistem de prelucrare, cel mai adesea denumit *lohn*, termen împrumutat din limba germană, ce semnifică plata muncii (salariu).

Odată cu evoluția economiei mondiale și a sistemului în sine, acest termen a devenit impropriu în opinia mea, înregistrându-se o extindere fără precedent a operațiunilor de transfer și chiar delocalizare a unor segmente de producție spre țări care oferă, pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp, avantaje competitive, însoțite adesea de facilități vamale și fiscale, care nu se reduc exclusiv la costurile mâinii de lucru și, ca atare, termenul *lohn* nu poate exprima complexitatea fenomenului în noul context global.

În terminologia limbajului comercial actual, în general acceptat și utilizat inclusiv în documente oficiale și studii de specialitate, pentru definirea operației de import temporar de bunuri în vederea prelucrării (asamblare, transformare, reparare etc.) și de reexport al produselor rezultate se folosește termenul *perfecționare activă* (în limba engleză: *Inward Processing Trade* - IPT). Operația inversă, respectiv exportul temporar de bunuri în vederea prelucrării într-o altă țară și reimportul produselor rezultate este denumită *perfecționare pasivă* (în limba engleză: *Outward Processing Trade* - OPT).

În consecință, suntem de părere că renunțarea la termenul *lohn* și utilizarea expresiilor de mai sus (în continuare vom

folosi, în general, formele scurte, respectiv IPT și OPT) reprezintă prima condiție într-o abordare și analiză lucidă a acestui fenomen complex, eliminând de la început orice sursă de confuzie lingvistică, generatoare de erori în evaluarea valențelor pozitive și/sau negative ale acestuia.

2. Dimensiunea internațională în contextul globalizării economiei mondiale

Este semnificativ și poate surprinzător că, așa cum indică unele estimări, schimburile internaționale în regim de processing (IPT sau OPT), respectiv a furnizărilor reciproce de mărfuri (materii prime/produse finite, componente/produse asamblate etc.) reprezintă circa 40% din comerțul mondial. Ponderi de peste 50% în totalul exporturilor ale acestui tip de operațiuni se înregistrează chiar în cazul unor țări din Europa de Est (Ungaria, România).

Experiența multor țări în curs de dezvoltare, în special din Asia de Sud-Est (în perioada mai recentă China), a demonstrat că perfecționarea activă (IPT) nu s-a constituit doar ca un fenomen care a indus schimbări în cadrul fluxurilor comerciale, ci, privit prin optica transformărilor produse în aparatul productiv și a creșterii performanțelor acestuia, a reprezentat chiar un factor de accelerare a creșterii economice, care, datorită capacității de excepție în privința asimilării transferului de tehnologie și know-how, a contribuit major la reușita modelului lor de dezvoltare.

Se poate afirma că, tipic afacerilor din domeniul comerțului internațional, din această operațiune ambii parteneri au de câștigat, chiar dacă nu în mod egal: titularul acțiunii (de regulă dintr-un stat dezvoltat) obține produse cu costuri inferioare celor realizabile în țara sa, deci mai competitive pe piață, iar operatorul din țara terță (de regulă dintr-un stat în curs de dezvoltare) realizează un profit, de cele mai multe ori modest, dar sigur.

Evident, dacă așa se prezintă situația pe termen scurt, pe termen lung însă, profitul operatorului poate fi mult superior, în condițiile în care reușește să preia, în mod gratuit, un know-how și să îl adapteze unei producții pe cont propriu, pentru piața internă sau externă.

Reversul acestei situații poate fi dramatic: o țară sau o serie de operatori incapabili să asimileze calificării productive (presupuse a fi disponibilă) expertiza strategiei de marketing și vânzări, în eventualitatea redelocalizării operațiunilor respective către alte spații geografice cu avantaje competitive mai mari, mai ales dacă acestea dețin un loc important în economie, se poate găsi brusc într-o stare de colaps, sau într-o alta mai puțin gravă, dar generatoare de mari costuri sociale.

Poate cel mai important efect al IPT în cadrul țărilor în curs de dezvoltare, în mod particular pentru România, prin racordarea în timp real la schimbările cererii mondiale, îl reprezintă potențialul de accelerare a funcționalității pieței naționale și a integrării acesteia în piața unică europeană și respectiv globală.

De aceea, politicile economice din țările în curs de dezvoltare nu pot face abstracție de existența acestui fenomen.

Dacă se analizează modul de acțiune al statelor dezvoltate se constată că acestea promovează politici economice și comerciale specifice pentru susținerea firmelor ce transferă în exterior o parte a procesului de prelucrare, care, pentru ele, reprezintă operațiuni de perfecționare pasivă (OPT). Apreciindu-se că acestea sunt preferabile delocalizării complete, protejând în acest mod și o parte din producția națională, statele dezvoltate au introdus condiții stricte pentru firmele care derulează asemenea operațiuni, inclusiv reguli clare de origine și impunerea de taxe vamale pe valoarea adăugată în exterior.

Mai mult, printr-un program adoptat în 1986 în domeniul textilelor (*Special Access Program*), SUA au impus ca partea

încorporată în produsele asamblate în exterior să nu depășească 25% din costul produsului asamblat.

Este interesant că înseși companiile transnaționale, ca răspuns la presiunea crescândă a competiției statelor în curs de dezvoltare în sectoarele tradiționale au adoptat strategii de fragmentare internațională a lanțului de producție, transferând segmente ale acestuia, de regulă aferente sectoarelor/activităților labor-intensive, către spații geografice cu costuri inferioare din acest punct de vedere.

Secolul XXI tinde să fie caracterizat de o nouă formulă organizatorică a derulării afacerilor internaționale, derivată din oportunitățile valorificării avantajelor comparative și competitive la nivel global, prin care firmele-mamă (de regulă transnaționale) creează un sistem ale cărui elemente constitutive, respectiv sectoare funcționale (aprovizionare tehnico-materială, cercetare-dezvoltare, producție și vânzări) sunt amplasate într-o multitudine de firme din diferite țări, având un centru unic de comandă.

Devine din ce în ce mai evident că economia mondială se găsește într-o fază de schimbări profunde și rapide, OPT și respectiv IPT aducându-și o contribuție majoră la integrarea verticală a activităților la nivel global.

Printre factorii care au favorizat o asemenea extindere și care completează cadrul complex al avantajelor comparative se numără scăderea costurilor de transport, comunicații și de coordonare, liberalizarea comerțului internațional, precum și proximitatea geografică.

În general se apreciază că fenomenul perfecționării active este subestimat, atât din punctul de vedere al evaluării dimensiunii și importanței sale în contextul internaționalizării și globalizării economiei mondiale, cât și al teoriei economice ca atare.

Într-adevăr, ipoteza fundamentală a modelului Heckscher-Ohlin și a teoriei comerțului internațional, conform căreia exportul reprezintă rezultatul exclusiv al combinării factorilor interni de

producție cu inputurile intermediare produse în interior, se dovedește a fi falsă, în condițiile creșterii accentuate a comerțului cu bunuri intermediare, care induce și el schimbări ale cererii pe piața muncii din statele dezvoltate (scăderea cererii pentru activități cu nivel scăzut de calificare și respectiv creșterea celei aferente unui nivel înalt de calificare, implicând decalaje mărite între salarii).

În continuare, având în vedere aspectele menționate anterior, se va încerca, prin intermediul datelor și informațiilor disponibile, o analiză a fenomenului perfecționării active în cazul României, precum și punerea în evidență a unor elemente de ordin metodologic și de politici economice care să contribuie la aprecierea corectă a dimensiunii acestui fenomen și la întreprinerea unor măsuri de contracarare a eventualelor efecte negative, respectiv de valorificare a potentialului său de dezvoltare economică.

3. Aspecte privind evaluarea fenomenului perfecționării active în cazul României

3.1 O abordare metodologică

Conform reglementărilor prevăzute în Legea nr. 141 din 1997, regimul de perfecționare activă constă în supunerea pe teritoriul României la una sau mai multe operațiuni de transformare sau prelucrare a mărfurilor importate în regim emporar ce urmează a fi reexportate sub formă de produse compensatoare.

În acest caz, importurile respective, fie sunt scutite de la plata taxelor vamale, fie acestea se restituie după efectuarea exportului.

În cadrul acestui regim se pot întreprinde următoarele operațiuni :

- prelucrarea mărfurilor, inclusiv montajul, asamblarea și adaptarea lor la alte mărfuri;
- transformarea mărfurilor;

- repararea mărfurilor, inclusiv remontarea în forma inițială;
- utilizarea unor mărfuri care, deși nu se regăsesc în produsele compensatoare, permit sau facilitează obținerea acestor produse, chiar dacă ele dispar total sau parțial în timpul folosirii lor.

Trebuie menționat, de asemenea, că, prin optica regimului vamal suspensiv al importurilor de bunuri, pe lângă perfecționarea activă, care practic reprezintă principala operațiune, există și alte forme posibil de a fi supuse acestui regim (tranzitul vamal, antrepozitul vamal, transformarea sub control vamal, admiterea temporară, doar aceasta din urmă fiind ceva mai mult utilizată, în cazul bunurilor, în special autovehicule, introduse în sistem de leasing financiar), ceea ce relevă gradul ridicat de diversitate la care a ajuns comerțul cu produse pentru prelucrare externă.

Totodată se impune remarcat faptul că toate bunurile introduse în România sub regim vamal suspensiv, în scopul perfecționării active, rămân în proprietatea firmelor străine respective și, în consecință, includerea lor ulterioară în exporturile României, alături de produsele românești este doar o convenție statistică, esențială însă în interpretarea corectă a datelor privind evoluția comerțului exterior.

În majoritatea acestor cazuri, importurile se fac în regim temporar, cu înregistrarea fictivă a valorii acestora, care se regăsește atât în cifra importurilor totale, cât și în cea a exporturilor totale.

Semnificativă din punctul de vedere al fluxurilor de plăți este doar diferența dintre exporturile după perfecționarea activă și importurile temporare corespunzătoare, respectiv aportul valutar realizat, constând în contravaloarea serviciului prestat, plătită efectiv de către compania străină care a externalizat acest serviciu.

Dintr-o serie întreagă de rațiuni, între care se detașează ca importanță evaluarea fluxurilor comerciale reale cu produse românești, "curățate" de cele aferente perfecționării active,

precum și a implicațiilor asupra stării balanței comerciale și respectiv contului curent, necesitatea unei analize din punctul de vedere al caracterului (efectiv sau aparent) al exporturilor și importurilor devine evidentă.

3.2. Evoluții ale comerțului exterior în regim IPT

Analiza evoluției comerțului exterior în funcție de regimul vamal al mărfurilor de export și import pune în evidență extinderea fenomenului perfecționării active (IPT), respectiv a introducerii în România în regim de import temporar a unor materii prime, materiale, componente s.a. și a reexportului acestora după prelucrarea internă (vezi Anexa nr. 1).

Se observă că dinamica susținută a exporturilor în anul 2000 față de 1999 respectiv 122,1% a fost determinată de creșterea exporturilor după IPT, respectiv 127,5%.

Faptul că acest fenomen s-a accentuat în anul 2001, când se constată că întreaga creștere de circa un mld. de dolari a exporturilor totale față de anul 2000 (respectiv +9,8%) s-a realizat prin creșterea exporturilor după IPT (+17%), în timp ce exporturile definitive (directe) au înregistrat o sporire nesemnificativă (sub 1%), poate fi considerat chiar șocant.

Tabel nr. 1

Dinamica exporturilor pe regimuri vamale

- % față de anul anterior -

	Export total		Export după IPT		Export direct	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Total, din care:	122,1	109,8	127,5	117,0	116,8	100,9
Uniunea Europeană	119,0	116,6	125,3	118,4	105,4	112,2
- Italia	117,1	122,4	124,7	122,3	105,2	123,1
- Germania	107,9	109,5	110,0	113,8	104,8	95,8
- Franța	136,3	127,2	153,1	131,6	101,5	115,2

Sursa: Calculat pe baza datelor INS

Din datele prezentate în Tabelul nr. 1 rezultă că dinamica exporturilor totale a exporturilor după perfecționare activă (IPT) și respectiv a exporturilor directe a fost supusă influenței fluxurilor comerciale în regim IPT cu țările UE, în special cu Italia, Germania și Franța.

Dacă în ceea ce privește Franța se remarcă faptul că atât în 2000, cât și în 2001, s-a înregistrat o creștere puternică a exporturilor după IPT, mult peste media UE, în ceea ce privește Germania sporirea exporturilor după IPT într-un ritm moderat (+10% în 2000 față de 1999 și respectiv +13,8% în 2001 față de 2000), acesta s-a produs în dauna exporturilor directe care, după o ușoară creștere în anul 2000 (+4,9%), în 2001 au înregistrat o scădere sensibilă (-4,2%).

Tabel nr. 2

Ponderea exporturilor după IPT în total exporturi

	- % -		
	1999	2000	2001
TOTAL, din care:	53,4	55,7	59,3
Uniunea Europeană	69,8	73,6	74,7
- Italia	76,7	79,1	79,0
- Germania	74,5	75,8	78,9
- Franța	67,5	75,9	78,5

Sursa: Calculat pe baza datelor INS.

Datele prezentate în Tabelul nr. 2 pun în evidență ponderea în creștere a exporturilor după IPT în totalul exporturilor, respectiv de la 53,4% în 1999 la 55,7% în 2000, iar în 2001 atingând aproape 60%.

Dimensiunea acestor fluxuri este mai semnificativă în spațiul UE, unde ponderea exporturilor după IPT în exporturile totale a crescut de la cca 70% în 1999 la cca 75% în 2001, iar în Italia, Germania și Franța, principalii parteneri comerciali ai României, această pondere ajungând la aproape 80% în această perioadă.

Faptul că doar o cincime din exporturile în aceste țări îl reprezintă exportul direct de produse românești este relevant pentru reflectarea potențialului real de export actual al României pe aceste piețe.

3.3 Imaginea structurii comerțului exterior și a influenței IPT la nivel sectorial și pe secțiuni de produse

Dacă în paragraful precedent s-a încercat punerea în evidență a dimensiunii fenomenului perfecționării active, indus în principal de fluxurile economice și comerciale cu statele Uniunii Europene, analiza structurală a acestui fenomen, pe diferite secțiuni de produse, poate releva localizarea pe sectoare a IPT și respectiv starea de fapt a exporturilor directe de produse românești, corespunzător performanțelor economice reale ale industriei naționale.

Dacă până nu demult operațiunile de perfecționare activă includeau cu precădere importul temporar de materiale destinate prelucrării în industria ușoară (pentru confecții și încălțăminte), în ultimul timp acestea s-au extins și în cadrul altor ramuri sau subramuri, în mod deosebit în industria construcțiilor de mașini, în special electronică.

Deși în scădere de la 61,2% în 1999 la 57,7% în 2001, ponderea principală în cadrul structurii pe secțiuni a exporturilor după IPT continuă să fie deținută de produsele industriei ușoare. Pe de altă parte, se remarcă faptul că în timp ce în anul 1999 ponderea produselor construcțiilor de mașini în totalul exporturilor după IPT era de 18,4%, în anul 2000 această pondere ajunsese la 24,5%, iar în anul 2001 la 25,4%; de fapt, în dinamică, aproape întreaga creștere de circa 550 mil. dolari înregistrată de exporturile totale de produse ale industriei construcțiilor de mașini în 2000 față de 1999 și respectiv de circa 335 mil. dolari în 2001 față de 2000 se datorează majorării exporturilor după perfecționarea activă.

De remarcat, de asemenea, că ponderea IPT în totalul exporturilor de produse ale construcțiilor de mașini a crescut de la 57% în 1999 la 74% în 2001, ceea ce relevă gradul înalt de dependență a acestui important capitol de export de comenzi externe pentru IPT.

Evoluția favorabilă în privința extinderii IPT în domenii ale tehnologiilor de vârf (asamblarea de produse electronice: computere, telefoane celulare ș.a.) a fost determinată nu numai de avantajele unor costuri inferioare ale mâinii de lucru, dar și de nivelul relativ înalt de calificare, însoțit de o abilitate particulară în asimilarea cunoștințelor de specialitate.

La nivelul industriei prelucrătoare, conform datelor statistice publicate de INS, în anul 2001, ponderea producției realizate în sistem IPT, calculată prin raportarea producției realizate cu materialul clientului la producția totală a ramurii, diferă de la 2-2,5% în cazul industriei metalurgice și cea de prelucrare a lemnului, la 7-8% în industria mijloacelor de transport rutier și cea a echipamentelor, aparatelor radio, TV și de telecomunicații, ajungând la 20-25% în industria textilă și în cea a mașinilor și aparatelor electrice, și chiar la 85-90% în industria confecțiilor și respectiv a încălțăminteii.

Chiar dacă la nivelul întregii industriei prelucrătoare datele indică o proporție de numai 12,1% a producției realizate cu materialul clientului, se constată că în unele sectoare industriale, contribuția IPT a devenit semnificativă, iar altele depind aproape în totalitate de comenzile externe în regim de perfecționare activă. Din acest punct de vedere, precizăm însă că ponderea IPT, calculată în modul amintit, este subevaluată, producția aferentă raportată neincluzând valoarea materiilor prime, materialelor, componentelor etc. importate, având deci consumuri intermediare mult mai mici comparativ cu produsele românești.

Din datele prezentate în Tabelul nr. 3 se observă că, în situația în care produsele sunt grupate în funcție de gradul lor de complexitate, imaginea structurii exporturilor totale este

complet diferită față de cea a exporturilor directe și respectiv a celor după IPT.

Îmbunătățirea structurală a exporturilor reflectată de creșterea ponderii produselor cu un grad înalt de complexitate de la 24% în 1999 la 26,4% în 2001 este rezultatul exclusiv al efectelor extinderii fenomenului de perfecționare activă, proporția acestui tip de produse în cadrul exporturilor după IPT majorându-se de la 23,6% la 30,6% în aceeași perioadă.

Tabel nr. 3

Structura exporturilor directe și a celor după IPT, pe categorii de complexitate a produselor

Gradul de complexitate a produselor	Export total			Export direct			Export după IPT		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
- scăzută	34,7	34,5	30,6	62,3	63,9	61,8	11,4	11,4	9,1
- medie	41,3	40,5	43,0	15,2	16,7	17,6	64,6	59,4	60,3
- înaltă	24,0	25,0	26,4	22,5	19,4	20,6	23,6	29,2	30,6

Sursa: Calculat pe baza datelor INS.

Notă: clasificarea pe categorii de complexitate (scăzută, medie și înaltă) s-a efectuat având în vedere nivelul prelucrării încorporate în produs, secțiunile din Nomenclatura Combinată fiind grupate astfel:

- produse cu grad **scăzut** de complexitate: produse agricole (secțiunile I, II și III), produse minerale (secțiunea V), lemn și articole (secțiunea IX), piei brute și părți (secțiunea VIII), articole din piatră, ciment (secțiunea XIII), metale și articole (secțiunea XV).

- produse cu grad **mediu** de complexitate: produse alimentare (secțiunea IV), produse ale industriei chimice (secțiunea VI), materiale plastice și articole (secțiunea VII), celuloză, hârtie, carton (secțiunea X), materiale textile și articole (secțiunea XI), încălțăminte (secțiunea XII).

- produse cu grad înalt de complexitate: mașini și aparate mecanice și electrice (secțiunea XVI), mijloace de transport (secțiunea XVII), instrumente și AMC (secțiunea XVIII), mărfuri diverse (secțiunea XX).

În ceea ce privește exporturile directe de produse românești, acestea rămân dominate în proporție de peste 60% de produse cu un nivel scăzut de complexitate (produse siderurgice, produse minerale, lemn și articole, produse

chimice), în timp ce ponderea produselor cu un grad înalt de complexitate prezintă o tendință de scădere, respectiv de la 22,5% în 1999 la 20.6% în 2001.

În privința structurii exporturilor după IPT se remarcă ponderea majoritară (circa 60%, într-o ușoară scădere) a produselor cu un grad mediu de complexitate, în special confecții și încălțăminte. Dacă tendința actuală de scădere a ponderii produselor industriei ușoare se va menține, este evident că, datorită proporției mari a acestui tip produse în cadrul perfecționării active, va fi afectată și dimensiunea de ansamblu a fenomenului IPT.

Influența favorabilă a perfecționării active în ameliorarea structurii exporturilor decurge și din existența unor prețuri externe superioare comparativ cu cele realizate la exporturile directe de produse similare, diferențele din acest punct de vedere mergând uneori de la simplu la dublu sau chiar mai mult, ceea ce a avut ca efect evoluția pozitivă a însuși raportului de schimb (*terms of trade*), care prezintă o îmbunătățire cu circa 10% în anul 2001 față de 1998.

3.4 O încercare de evaluare a contribuției IPT la creșterea economică

În general, când se discută despre perfecționarea activă, de fapt mai mult în termeni de lohn, principala recunoaștere a unor avantaje ale acesteia se localizează în domeniul menținerii locurilor de muncă.

De cele mai multe ori se ignoră, voit sau nu, alte avantaje importante (spre exemplu transferul de tehnologie și know-how, însoțit deseori de un influx de investiții străine, creșterea nivelului de calificare a forței de muncă și de competitivitate a produselor, creșterea capacității manageriale, inclusiv în domeniul marketingului, conectarea la standardele de calitate și de control al acesteia, specifice piețelor externe, contribuția

aportului valutar rezultat la diminuarea deficitului comercial și de cont curent, precum și la stabilitatea monetară s.a.), incriminându-se însă, fie munca subremunerată a operatorilor români, fie, în cazul clasic al sectorului confecțiilor, dezastrul industriei naționale textile, incapabilă să furnizeze măcar o parte din materialele utilizate.

Suntem de acord că perfecționarea activă prezintă și unele dezavantaje, în primul rând creșterea vulnerabilității externe și a gradului de expunere la fluctuațiile pieței mondiale, dar, în opinia noastră, acestea sunt relative, acutizarea lor depinzând exclusiv de modul în care se reușește extinderea mecanismelor ce concură la funcționalitatea pieței naționale, diminuarea rigidităților structurale, armonizarea politicilor economice cu acțiunile operatorilor economici, precum și de măsura în care procesul de asimilare a cunoștințelor se concretizează în creșterea performanțelor economice proprii.

În esență, deși lipsa unor instrumente de evaluare corectă a tuturor avantajelor și respectiv dezavantajelor induse de perfecționarea activă o poate face discutabilă, înclinăm să facem următoarea afirmație: acest fenomen, care în principiu nici nu poate fi evitat, este caracteristic tendințelor actuale ale dezvoltării economiei și comerțului mondial, având valențe preponderent pozitive în cazul României și reprezentând o șansă ce poate fi valorificată pe termen lung.

În evaluarea importanței și dimensiunii operațiunilor de perfecționare activă, nu poate fi făcută abstracție de aceea că elementul fundamental al oricărei opinii lucide îl reprezintă analiza profitabilității acestor operațiuni.

Evident, numai agenții economici implicați direct dispun de o imagine exactă, putându-se doar presupune, în lipsa datelor respective, că, la nivelul operatorilor, derularea IPT prezintă un anumit grad de rentabilitate.

La nivelul comerțului exterior al României, așa cum rezultă din Anexa nr. 1, diferența dintre importurile pentru IPT și respectiv exporturile după IPT (care reflectă, în esență, veniturile din IPT)

au o tendință de creștere, respectiv de la 1,2 mld. dolari în 1999, la 1,4 mld. dolari în 2000 și la cca 2,0 mld. dolari în 2001. În ansamblu, se poate deci afirma că cifrele indică o valoare importantă a veniturilor realizate din perfecționarea activă, în anul 2001 acestea reprezentând peste 5% din PIB.

Rămânând în perimetrul macroeconomic, în ipoteza, realistă de altfel, în care 90% din veniturile aferente IPT constituie elemente ale valorii adăugate, incluse în calculul produsului intern brut, se poate chiar afirma că practic, creșterea PIB în anul 2001, evaluată la cca 2,8 mld. de dolari se datorează, în proporție de peste 20%, sporirii valorii adăugate rezultate din perfecționarea activă. Cu alte cuvinte, IPT a contribuit cu mai mult de un punct procentual la creșterea de 5,3% a PIB.

Pe lângă influența directă asupra dimensiunii și structurii exporturilor, IPT are efecte pozitive indirecte și asupra unui alt important factor de creștere economică, respectiv cel investițional. Este cunoscut că sistemul perfecționării active presupune și un transfer de tehnologie, indiferent de gradul de complexitate al acesteia. În multe cazuri, practica economică, inclusiv din România, a relevat faptul că acest sistem a fost promovat prin constituirea de societăți cu capital integral sau majoritar străin, conducând la creșterea volumului de investiții străine, precum și, pe această cale, la majorarea contribuției investițiilor la creșterea economică. Deși nu dispunem de date precise privind numărul și cifra de afaceri a societăților comerciale care operează - parțial sau total - în sistem IPT, faptul că în România, la nivelul anului 2000, existau 11.900 de firme cu capital majoritar străin, ale căror venituri din export se cifrau la 48.591 miliarde lei (circa 2,2 mld. dolari), oferă indicii consistente referitoare la corelația IPT-investiții-export-creștere economică.

În consecință, oricât de aproximative ar fi cifrele prezentate în acest paragraf (există un anumit grad de relativitate cauzat, în principal, de cursurile de schimb ale dolarului, atât în raport cu

moneda națională, cât și cu moneda euro, precum și de intervalul variabil de timp între momentul importului pentru IPT și respectiv al reexportului), ele oferă o imagine fără echivoc a dimensiunii și importanței reale a operațiunilor de perfecționare activș, precum și a contribuției esențiale a acestora la creșterea economică a României în perioada actuală.

4. Remarci concluzive

Volatilitatea fenomenului IPT, schimbarea condițiilor inițiale care au determinat extinderea acestuia în România, precum și apariția unor țări concurente (Bulgaria, Ucraina, Rusia ș.a.), eventual cu avantaje comparative și competitive mai mari decât ale țării noastre, reprezintă factori care măresc riscul transferării acestor operațiuni către alte spații și respectiv al scăderii dramatice a fluxurilor comerciale de export și import, cu consecințe grave la nivelul agenților economici implicați în prezent în acest tip de operațiuni și cu efecte dezastruoase asupra economiei românești.

Ca atare, pe lângă o analiză mai detaliată a fenomenului semnalat în cadrul producției industriale, la nivel sectorial, subsectorial și chiar pe anumite produse, în condițiile în care avem convingerea că perfecționarea activă prezintă avantaje certe pe termen scurt și mediu, pe care România le poate transforma în beneficii pe termen lung, ar trebui întreprinse acțiuni imediate, cel puțin în următoarele direcții:

- adaptarea sistemului informațional și a raportărilor statistice la exigențele impuse de necesitatea evaluării corecte a dimensiunii reale a fenomenului perfecționării active, atât pe verticală, până la nivel de produs și societate comercială, cât și pe orizontală, la nivelul comerțului exterior, producției industriale, investițiilor străine și balanței de plăți, care să permită adoptarea celor mai adecvate măsuri și politici de stimulare a efectelor pozitive, de inhibare a celor negative,

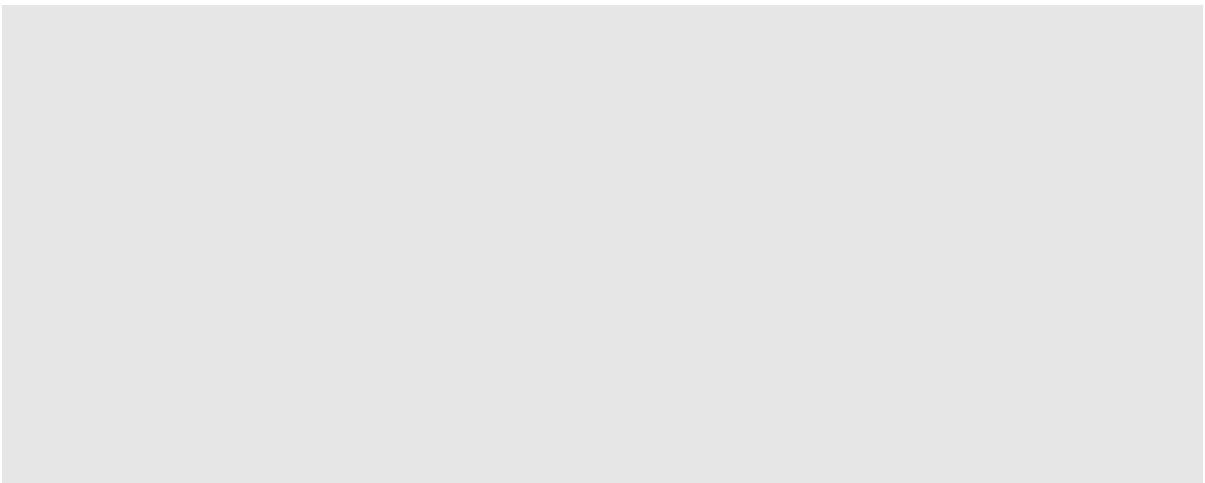
precum și de management al riscurilor extinderii/diminuării amplitudinii acestui fenomen;

- acordarea unor facilități fiscale suplimentare sau de altă natură agenților economici care operează în sistemul perfecționării active, în scopul stimulării menținerii acestor operațiuni cel puțin la nivelul actual, mai ales în cazul firmelor străine care și-au constituit în acest scop societăți proprii în România, inclusiv prin aport de investiții și tehnologie;

- crearea unui sistem de promovare a perfecționării active, care să permită atragerea firmelor străine, mai ales în domenii de vârf, precum și pe calea majorării volumului de investiții ale acestora;

- implementarea unei strategii de susținere a firmelor ce operează în regim IPT, în vederea autonomizării unor activități și pregătirii acestora pentru perioada post-IPT, respectiv a identificării unor piețe și clienți pentru exportul de produse similare, sub nume propriu;

- demararea unui program de asistență și crearea unui regim vamal special pentru firmele românești ce operează sau intenționează să dezvolte sisteme de prelucrare în exterior (în regim de perfecționare pasivă-OPT), cu țări din proximitatea României: Bulgaria, Moldova, Ucraina, Rusia s.a.

BIBLIOGRAFIE

Balcet G., Vitali G. (2000) *Multinational Strategies and Outward Processing Trade between Italy and the CEECs*, CERIS/CNR Working Paper No 15/2000.

Brenton P., Manchin M. (2002) *Making EU Trade Agreements Work: the Rules of Origin*, CEPS Working Document, March.

Eichengreen B., Kohl R. (1998) *The State and the External Sector in Eastern Europe: Implications for Foreign Investments and Outward Processing Trade*, BRIE Working Paper No 25, March.

Feenstra R., Hanson G. (2001) *Global Production Sharing and Rising Inequality: A Survey of Trade and Wages*, NBER Working Paper No. 8372, July.

Gereffi G. (2001) *Global Sourcing in the U.S. Apparel Industry*, Journal of Textile and Apparel, Technology and Management, Vol. 2, Issue 1.

Hanzl D. (2002) *Development and Prospects of the Textiles and Textile Products Sector in the CEECs*, WIIW Industry Study, No. 2, May.

Lemoine F. (1997) *Integrating Central and Eastern Europe in the European Trade and Production Network*, Berkeley Roundtable on the International Economy, June.

Pellegrin J. (1997) *Outward Processing Traffic between the EU and the CEECs*, in: *Foreign Direct Investments and Trade in Eastern Europe: the Creation of a Unified European Economy*, Vienna Conference, June 5-6.

Pluta A. (1998) *Report on the East European Garment Industry*, CCC, March.

*** Buletin statistic lunar, nr. 12/2001, INS.

*** *Comparative Study of the Application of the Outward Processing Procedure*, Final Report, Commission of the European Communities, DG XXI, September, 1998.

*** *East Europe Cautioned on EU-OPT Dependence*, ECE Economic Bulletin, Vol. 47, 1995.

*** *Observations on Traditional Own Resources: the Outward Processing Procedure*, Annual Report of the Court of Auditors, Committee on Budgetary Control, Discharge Procedure for the Financial Year 1999, European Parliament, 2001.

*** *Statistics on the Trading of Goods*, EUROSTAT, 1998.

*** *The EU Clothing Sector: Trade Policy and Value Chain Restructuring*, PRUS Notes No. 7, July, 2002.

Anexa 1

Evoluția exportului și a importului pe regimuri vamale în perioada 1999-2001

	1999	2000	%	2001	%
EXPORTURI TOTALE	8486,9	10365,9	122,0	11385,0	109,8
din care:					
Exporturi definitiv (directe)	3897,8	4552,7	117,0	4595,6	100,9
Exporturi după IPT	4528,1	5775,2	128,0	6755,3	117,0
Exporturi temporare pentru OPT	61,0	38,0	62,3	34,1	89,7
IMPORTURI TOTALE	10556,7	13054,5	124,0	15551,6	119,1
din care:					
Importuri definitive (directe)	7050,1	8357,0	119,0	10464,4	125,2
Importuri temporare pentru IPT	3309,6	4374,8	132,0	4728,2	108,1
Leasing financiar	172,6	304,6	176,0	334,4	109,8
Importuri temporare pentru OPT	24,4	18,1	74,2	24,6	135,9
INDICATORI IPT					
Pondere IPT în exporturi (%)	53,4	55,7	-	59,3	-
Pondere IPT în importuri (%)	31,3	33,5	-	30,4	-
Venituri din IPT (export-import)	1218,5	1400,4	-	2027,1	-
Raport exporturi/importuri	1,37	1,32	-	1,43	-

- mil. dolari -

Sursa: INS

Notă:

IPT = perfecționare activă (Inward Processing Trade),

OPT = perfecționare pasivă (Outward Processing Trade).